

תרגו דרך, מלשון (ותרגו) [המרגו] ארץ ממקומה (איו) ט ו. וזה שכתב רש"י אל תפסיעו פסיעה גסה אלא שילכו לאט, למען לתקן הדרך כאמור.

*

ואני אתנהלה לאטי לארגל, ראשי תיבות אלול. ויבואר בספרי יטב פנים בלזני זכרון (לראש השנה) דרוש (כ"ח) [לת].

*

ויבא יעקב שלם עיר שבם וגו' ויחן את פני העיר.

במדרש (ב"ר פ"ט ו) נכנס בערב שבת עם דמדומי חמה מבעוד יום, ששמר יעקב את השבת. ופירש בזור הקודש (שם ס"ו ו) דדריש ויחן לשון מנוחה, את פני העיר כמשמעו לפני העיר, וקבע שם תחומין, עיי"ש (צ"ה). ואני בעניי בעת בשרתי לדק בקהל רב בשבת טובה בין כסא לעשור, לעורר לבז אנשי העיר לתקן עירובי חצירות, להציל העם ממכשלה היוצאת מתחת ידם באיסור הולאה בשבת בשוגג, אמרתי בזה הפסוק רמו מוסר לענין זה, על פי מה דקיימא לן (לראש השנה ט:): ביום טוב של ראש השנה שחל בשבת אין תוקעין בגבולין, ומסיק דהטעם משום שמא יטלנו ויעבירונו ד' אמות ברשות הרבים, והיינו טעמא דלולב והיינו טעמא דמגילה דאין דוחה שבת. ועתה נחזי אן אס באלו ג' מצות שופר לולב ומגילה החצירות שאינן אלא פעם אחת בשנה, וחובה עלינו מן התורה, שגם מקרא מגילה מלאו חכמים סמך מן התורה, מדכתיב (שמות י"ד) כתוב זאת זכרון בספר (מגילה ו.), ובעל הלכות גדולות (בהקדמה סוף מצות קום עשה) מונה אותה בין המצות, ועם כל זה בטלום חכמים מאת כל ישראל לבלי לקיים מצות אלו כשחל זמנן בשבת, משום שמא יטרד וישכח ויעבירונו ד' אמות ברשות הרבים או מרשות היחיד לרשות הרבים, כמבואר ברמב"ם הלכות שופר (פ"ג הל"ו), וכל זה למען לעשות תיקון וגדר ומשמרת לבלי עבור על איסור הולאה של שבת, ממנו נקח ונלמוד איך חובה עלינו לעשות תיקון עירובין למען לא ישלנו באיסור הולאה בשבת בשוגג.

ועל פי זה אני אומר שיעקב תיקן להם עירובי חצרות לבלי ישלנו בענין הולאה, ויאל לו זה מכח מה שתקנו חכמים לבטל מצות שופר לולב ומגילה מהאי טעמא. וזה שאמר הכתוב ויבא יעקב של"ם ראשי תיבות שופר לולב ומגילה, שבת לשום לב על מה שתקנו לבטל בשבת אלו הג' מצות החצירות, והבין הטעם משום שמא ישכח ויעבירונו כו', (כי הם השיגו וידעו כל מצות דרבנן), לכך ויחן את פני העיר, שתיקן עירובי חצירות בקצה העיר דהיינו פני העיר. (ואחר זה יבא לאור ספר אגרא דכלה ומלאתי שם רמו זה אצל בדרך אחר).

*

ויבא יעקב שלם עיר שבם. במדרש (ב"ר פ"ט ט-ג) רבות רעות (מהלים לד כ), זה עשו ואלופיו, לדיק זה יעקב, ומכלם יצילנו ה' ויבא יעקב שלם. ה' ישמר לאתן (שם קכ"ח) ויאל יעקב (בראשית כ"א), ויבואך ויבא יעקב שלם. ר' חייא בר אבא פתח (איו"ט ו) אס זך וישר אתה כי עתה יעיר עליך ושלם נות לדקך, היית אין כתיב כאן כו', ולפי שכתוב (בראשית כ"ח) ויעקב איש תם יושב אוהלים, לפיכך ויבא יעקב שלם. ועיין במפורשים ובזור הקודש מה שפירשו בו.

וה"י נראה דתחלה מפרש המדרש הפסוק כדרכו, ואחר כך במה שכתב ולפי שכתוב ויעקב איש תם וגו', לפיכך ויבא יעקב שלם, זהו פירוש אחר אהך קרא שהבא. וביאור הדבר על פי מה שכתב בזהר בשלח (דף נ"א): והצריח התיכון וגו' (שמות כו כח), דא קודשא בריך הוא, רבי יצחק אמר דא יעקב למלכא דאיהו שלים מכלא, אנפוי נהירין כשמשא, ומאן דאיהו חכימא אף על גב דחמי אנפוי נהירין, אמר דבהוא נהירו דינא יתיב ואתכסיא, ועל דא בעי לאסתמרא כו'. וזה שאמרו בזהר יתרו (דף ע"ט). על הפסוק (דברים י"ח) הגדול הגבור והנורא, מה והנורא, כמה דאת אמר ויעקב איש תם, כתרגומו גבר שלים בכלא. היינו שיעקב היה שלם בשני המדות באהבה וציראה כידוע. (עיין בזהר השמות ח"א דף ק"ו.) וכבר פירש בספר עבודת ישראל פרשת

חמה בהיותו במגרש העיר ולא הגיע לעיר, וקבע שם תחומין מבעוד יום לקנות שביחה ללכת אלפים אמה לכל רוח, עיי"ש.

(צ"ה) וי"ל הנזר הקודש שם: דרש ויחן לשון מנוחה של שבת, ולפי זה פני עיר כמשמעו לפני העיר, והיינו שכבר הגיע דמדומי